

Grška revolucija se raztegnila na Macedonijo in druge kraje

Rebeli okupirali otok Kreta. Vojaški letalci vrgli več bomb na rezidenco bivšega premierja Venizelosa, voditelja revolte. Več bojnih ladij z upornim moštvom razdejanih z bombardiranjem iz zraka. Zunanji minister je odstopil z dvema drugima ministroma vred. Oborožena revolta na Grškem se je pripravljala eno leto

Belgrad, 4. marca.—Semkaj prihajajo poročila z grške meje veliki bitki v Macedoniji. Obe strani, vlada in rebeli, imata svoje, ki grme z veliko intenzivnostjo. Opazovalci pravijo, da sta obe sili približno enako močni.

Atene, Grčija, 4. marca.—Vojaški letalci so včeraj metali bombe na stanovanje bivšega premierja Venizelosa v mestu Kreta, toda poročila ne javljajo, če se je stari grški diplomat in vodja revolte v istem času nahajal doma. Vlada silno trudi, da potlači revolucionarni izbruh, ki se je včeraj raztegnil tudi na Macedonijo in Kreta.

Rebeli so aretirali M. E. Apostolisa, generalnega guvernerja na Kreti, Venizelos pa je pobral milijon dolarjev iz kretske blagajne za financiranje revolte.

Vladna vojaška letala, ki so bombardirala bojne ladje, kate so rebeli zasigli zadnji petek, so se vrnila v Atene. Tu bodo dobili potrebno municijo, nakar bodo vrnili na Kreta, ki je v nekaj rebelev in nadaljevali z bombardiranjem.

Vlada je naznanila, da je ena bomba, ki so jo vrgli letalci, prišla na krov križarke Averoff domnevanja, da jo je eksploziv razdejal. Dve mornarični diviziji sta bili pozvani v akcijo, ki je bila vlada obveščena, da rebeli zasedli Alexandropolis in nekatera druga mesta v Traciji.

Informacije, da so vladne čete ponovno okupirale mesto Seres v vzhodni Macedoniji, dokazujejo, da je revolta bolj razširjena kakor se je prvotno domnevalo. To je bila prva vest o revolti v tem delu Grčije.

V Atenah je zavladal mir, ko je vlada razglasila obsedno stanje in odredila strogo cenzuro. Vlada je tudi suspendirala nekatere ustavne provizije in preprečila izkrcanje potnikov, med katerimi je mnogo Američanov, ki so dospeli s parniki v Tracijo.

Vlada je odredila hišno preiskavo v Venizelosovem stanovanju v Atenah, katero je oseba vodil George Kondylis, vojni minister. V stanovanju je našla orožje in preyatne tiskovine.

Resignacija zunanjega ministra Maximosa, aretacija generalnega guvernerja Apostolisa in ostavka treh drugih članov kabineta — vse to je prisililo vlado, da je pozvala dve mornarični diviziji pod orožje.

Vlada je ugotovila, da so se potniki pripravljali na revolucijo eno leto. Izbruhnila je zadnja bitka, ko so mornarični častniki pridruili v vojaško orožarno v Salamis in ubili vojaško stražo, ki je zahtevala, naj pokažejo izkaznice.

Grški kabinet se je sinoči sešel in se posvetoval vso noč, potem pa je naslovil ljudstvu aplet, v katerem poudarja, da bo revolta kemala zatrita in vzpostavjen mir.

Siamski kralj se je končno odpovedal prestolu

London, 4. marca.—Siamski kralj Prajadhipok se je končno odpovedal svojemu prestolu. Očloli se je, da se zahteva njegovo ženo vred nastopi

Domače vesti

Nov grob v Kansasu
Frontenac, Kans. — Tu je umrl Frank Terlep, star 70 let in doma iz Zagrada pri Skocijanu na Dolenjskem. Pobrjala ga je srčna hiba. V Ameriki je bil 45 let in tu zapuša ženo, štiri sinove, dve omoženi hčeri in brata. Prva leta v tej deželi je bil rudar, zadnjih 28 let je pa vodil trgovino z mešanim blagom. Bil je član društva št. 27 SNPJ.

Še en grob na zapadu
Thermopolis, Wyo. — Tu je umrl George Loncar, doma iz Like na Hrvaškem, ki je bil 12 let član SNPJ. Zapuša ženo in dve hčeri.

Pobita v tovarni
Cleveland. — Pri delu v tovarni se je ponesrečila Mildred Zifko, roj. Zdolšek. Stroj ji je odtrgal tri prste na desni roki.

Nesreča na cesti
Cleveland. — Sestri Frances in Mildred Kogoj sta bili zadnje dni pobiti, ko se je avto, v katerem sta se vozili, zaletel v telefonski stebel. Vozač avta je bil aretiran na obtožbo, da je bil pijan.

Poroka
Rillton, Pa. — Tu sta se poročila Leo Britani in Paulina Rope, članica društva 63 SNPJ. Nastanila sta se v Irvinu, kjer sta odprla gostilniško obrt.

Nova grobova v Clevelandu
Cleveland. — Umrl je Viktor Steh, star 38 let in doma iz Male Bače. Tu zapuša ženo, pet pastorkov in strica, druga strica v Minnesoti, v starem kraju pa mater in druge sorodnike. Bil je član SNPJ. — Dalje je podlegel dolgi bolezni Martin Matkovič, star 46 let in doma iz Leskoveca pri Krškem. Tu zapuša ženo, štiri otroke in štiri sestre. Bil je član društva 53 SNPJ.

Deček ubit
Cleveland. — Avto je te dni na uličnem križišču ubil šestletnega slovenskega dečka Williama Dolenca.

Novi grobovi v starem kraju
Cleveland. — B. J. Hribar je prejel vest, da je v Lipljah pri Gornjem Tuhinju umrla njegova mati Marija Hribar v starosti 77 let. V Ameriki zapuša dva sinova.

Ušel iz Mussolinijevih krempljev

Cleveland. — Anton Ipavec, ki je bil rojen v Ameriki, a so ga starši vzeli s seboj v stari kraj pred 14 leti, je srečno dospel semkaj zadnje dni. Bival je v Ročinjah pri Kanalu na Primorskem in hoteli so ga v italijansko armado, a se je pravočasno umaknil.

Zogarski igralec
Cleveland. — Math Česnovar, 19-letni zogarski sportnik, je podpisal pogodbo, da bo prihodnje zogarsko (baseball) sezono igral pri detroitskih "Tigrih".

Perdanova v konzularni službi
Cleveland. — Jeannette Per-

SOCIALISTI PRO-TESTIRAJO PROTI NOVEMU ZAKONU

New York. — V imenu newyorških socialistov je dr. Harry W. Laidler poslal pravosodnemu odseku državne zbornice protest proti projektiranemu zakonu, po katerem bi bila komunistični stranki in vsem drugim "prevratnim" skupinam zanišana pravica do volilne liste.

Laidler primerja predlagani osnutek poslancev Ostertaga infamni uporniški postavi iz leta 1798, po kateri so federalisti (tedanji toriji) skušali zatreti vsako opozicijo, katero je vodil Thomas Jefferson. Postava je imela pa ravno nasproten učinek, ker je združila v mogočni opoziciji vse svobodoljubne elemente.

"Če bo sprejet tak zakon, kakor ga sugestira Ostertag, ne bo naperjen le proti komunistom," pravi Laidler, "marveč tudi proti vsaki organizaciji napravljeni vladojočim. Postala bi instrument za potlačanje vsake fundamentalnejše kritike obstoječih razmer."

Federacija vztraja proti skebskim plačam

Washington. — Eksekutiva Ameriške delavske federacije je te dni na izredni seji sklenila, da se ne umakne od svojega stališča glede skebskih plač Rooseveltovega religijskega programa, to je, da bo vztrajala pri McCarranovem dodatku, ki je bil v senatu sprejet z enim glasom večine. Sestanka se je udeležil tudi senator McCarran, ki je rekel, da se bo še nadalje boril proti destrukciji medzne lestvice.

Administracijski krogi so zelo poparjeni, ker niso v tem boju za skebske plače dobili za slombe med publiko. Večina pisem, ki so jih prejeli senatorji, ki so glasovali za McCarranov amandament, odobrava njih stališče. Administracija je upala, da bodo uporni senatorji poplavljeni s protesti s strani volilcev. Zgodilo se je baš narobe.

Sanacija sovjetskih železnic

Moskva, 4. marca. — Lazar Kaganovič, novi sovjetski komisar za promet, je začel veliko kampanjo za saniranje in reorganiziranje železnic v Rusiji. Znano je, da so sovjetske železnice v zelo slabem stanju. Priča temu je dolga vrsta nesreč na železnicah, ki nočejo pomehati. Kaganovičev prvi korak je, da se odpravi gneče v vlakih. Ta gneča je kriva, da se mnogo potnikov vozi zastoj, ker sprevodniki ne morejo vsemu kaj. Prva stroga kontrola je bila uvedena na liniji med Moskvo in Rostovom na Donu in v prvih treh vlakih so prijeli 873 oseb, ki niso imele voznega listka.

dan iz Clevelanda, ki je že več let v Jugoslaviji kot pevka in učiteljica angleščine, je zdaj v službi pri ameriškem konzulu v Zagrebu.

SOVJETSKI TISK ŽIGOSA NEMŠKE MILITARISTE

Izvestija piše, da Nemčija odklanja mirovni pakt za vzhodno Evropo

HOČE PROVOCIRATI VOJNO

Moskva, 4. marca. — Sovjetsko časopisje je včeraj objavilo dolge članke, v katerih opozarja svet na oboroženo silo Nemčije in njene priprave za vojno proti Rusiji.

Izvestija, uradno glasilo sovjetske vlade, naglašja, da sklenitev splošnega mirovnega dogovora v veliki meri zavisí od akcije Johna Simona, angleškega zunanjega ministra, ki bo v kratkem obiskal Berlin in Moskvo. Ako bo videl v Nemčiji to, kar vidi Rusija, bo situacija v vzhodni Evropi postala še bolj napeta in to bo imelo slabe posledice.

Izvestija insistira, da Nemčija odklanja mirovni pakt za vzhodne evropske države, da bo lahko provocirala vojno. Nikolaj Bukharin, urednik tega lista in bivši tajnik komunistične internacionale, zanika poročila, da sta Francija in Sovjetska unija podpisali mirovni pakt za Daljni vzhod. Ta poročila je skuhal dr. Alfred Rosenberg, visoka glava med nemškimi naciji.

Sovjetski tisk na splošno podpira stališče Maksima Litvinova, sovjetskega zunanjega komisarja, ki ga je poudaril v nedavni noti, katero je naslovil Franciji in Angliji. Litvinov je izjavil, da sovjetska Rusija ne bo odobrila londonskega mirovnega dogovora, če bodo velesile pristale na zahtevo Nemčije glede enakopravnosti oborožene sile.

Sankcioniranje orožne enakosti Nemčije, piše sovjetski tisk, pomeni, da je Anglija za to, da tudi druge države povečajo svojo oboroženo silo, da tako zavarujejo svoje interese. Sovjetska unija je bila v zmoti, ko je mislila, da se angleški diplomati navdušujejo za redukcijo oborožene sile.

Epidemija samomorov iz letala

Toronto, Ont. — James C. Grant, 22-letni sin bankirja v Nanaimu, B. C., je zadnje nedeljo skočil iz letala v višini 1500 čevljev in se ubil. — To je že peti samomor s skokom iz letala v teku dveh tednov, odkar sta dve mladi Amerikanci skočili v smrt na Angleškem.

Hitler imenuje "evangeljskega" ministra

Berlin, 4. marca. — Iz zanesljivih virov poročajo, da se Adolf Hitler pripravlja na imenovanje novega ministra, ki bo znan kot "minister evangeljnosti". V njegovem področju bodo protestantske cerkve v Nemčiji.

17 NACIJEV OB-SOJENIH NA SMRT V AVSTRIJI

Solnograd (Salsburg), Avstrija, 4. marca. — Pred tukajšnjim sodiščem se je zagovarjalo dvajset hitlerjevcev in zadnjo soboto je bilo 17 obtožencev obsojenih na smrt zaradi utihotapljanja eksploziv iz Bavarske v Avstrijo pred lanskim nacijskim pučem meseca julija. Dva nacija sta dobila zaporno kazen in eden je bil oproščen. Obsojeni naciji so apelirali na predsednika Miklasa za pomilosočenje od smrtnih kazni. Ker je Miklas zadnje mesece suspendiral več smrtnih obsodb, naciji upajo, da bo tudi njihove.

Na Dunaju se zagovarja pred sodiščem znani Anton Rintelen, bivši avstrijski diplomat v Rimu, ki je zapleten v juljski puč, v katerem je bil Dollfuss ubit. Rintelen je poskusil s samomorom ob času svoje aretacije, toda rana ni bila nevarna in je okrevljal. Rintelen je znana katoliška zvezda.

Operacija ločila siamski dvojčici

Moskva, 4. marca. — Ena najredkejših operacij v medicinski znanosti za ločitev siamskih (skupaj zračenih) dvojčkov je bila izvršena včeraj v tukajšnjem Centralnem zavodu za materne in otroke. Izvršil jo je kirurg S. D. Tarnovskij na siamskima dvojčicama, ki sta bili stari mesec dni. Ena teh dvojčic je ob rojstvu tehtala sedem funtov in je povsem normalna, toda druga, veliko manjša — tehtala je le dva funta — je bila brez srca. Srce normalne sestričice je delalo za obe. Vprašanje je bilo, če je mogoče odrezati manjšo sestrico brez srca, da se ohrani pri življenju večja, ki je normalna. Tarnovskij je spetno rešil to vprašanje. Dve uri po operaciji je normalni otrok že lahko pil mleko. Manjši otrok, ki je bil odrezan, je takoj prenehal živeti.

Mussolini zelo jamra, hudo jamra

Italijanke nočejo roditi zadosti otrok!

Rim, 4. marca. — Kljub Mussolinijevi kampanji za večje prebivalstvo Italije in kljub vsej njegovi propagandi proti kontroli porodov ter vsem njegovim dekretom, subvencijam in darilom za ženske in neveste je padec rojstev v Italiji danes veliko večji kakor je bil pred dvanajstimi leti, ko je fašizem zavladal. To kažejo uradne številke, ki so bile objavljene zadnje dni.

Ako bi stopnja rojstev ostala ista kot je bila leta 1922, bi Italija danes imela 2,377,140 več prebivalcev. Te številke je objavil Mussolinijev osebni organ "Popolo d'Italia" v Milanu. Ta list piše: "Skoro dva in pol milijona ljudi, ki se niso rodili v zadnjih dvanajstih letih v Italiji, pomeni, da smo izgubili štirikrat več prebivalstva kakor ga je Italija izgubila v svetovni vojni. To je strašno število! Naša domovina je bila ogoljufana za več kot milijon moških otrok, bodočih vojakov — in milijon vojakov lahko odloči usodo naroda".

Uradna statistika si glasi, da je Italija imela tik pred nastopom fašizma nekaj čez 38 milijonov prebivalcev. Leta 1922, ko je prišel fašizem, se je narodilo 12.2 otrok na tisoč prebivalcev in ta stopnja je ostala tri leta. Leta 1926 je pa padla na 10.8 in 1931 na 9.8. Lani se je dvignila na 10. Dne 1. januarja 1935 je Italija imela 43 milijonov prebivalcev, torej pet milijonov prirastka v 12 letih, kar znači dva milijona izgube po fašističnih računih.

KOPIČENJE PROFITOV IN NIZKE MEZDE POD NRA

Lansko leto so bili profiti 50% večji ko 1926, plače pa 40% nižje

"NEW DEAL" ZNIZAL MEZDE

Washington. — (FP) — Zda je tudi NRA sama priznala, da je "new deal" prinesel velikanško zvišanje profitov, v mnogih primerih na račun plač, slednje je pa "pogihljal" tako, da so "vi-soke" mezde že povsod izginitle. To priznava v posebnem poročilu raziskovalne divizije, ki je preštudirala delovanje industrijskega zakona.

To poročilo pravi, da so bila lansko leto izplačila dividend in obresti 50% višja ko leta 1926, ki se amatra za normalno, medtem izplačila pa 40% nižja. Približno toliko — 40% — so se znižali tudi narodni dohodki, industrijska produkcija je pa za eno tretjino nižja.

In med tem, ko profitarji debelijo svojo mošnjo, "je kupna sila delavstva ostala skoraj na enem mestu". Z drugo besedo: ameriško delavstvo danes ni nič na boljsem kakor je bilo pred prihodom "novega deala". Živi naistem alu pa še nižjem standardu kakor ob zatonu Hooverjeve administracije. Na drugi strani so pa dohodki tistih poedincev in institucij, ki eksistirajo od dividend in obresti, polovico večji kakor so bili 1926.

"New deal" je definitivno znižal dohodek in življenjski standard bolje plačanih delavcev, ker je "pogihljal" njih plače. Na drugi strani se je nekoliko izboljšal pa položaj najnižje plačanih delavcev, namreč tistih, ki so pod starim "dealom" prejemali tri, pet, sedem do deset dolarjev na teden.

Te sramotne plače je "new deal" pomaknil vsaj v teoriji na okrog dvanajst dolarjev, ampak tudi ne v vseh slučajih. V tekstilni industriji povprečna fak-tična mezdla še vedno znaša okrog devet dolarjev na teden, kakor poroča unija.

O desetih industrijah je preiskovalna divizija NRA objavila podatke o fak-tičnih mezdah izplačilih. Od teh so se resnične plače zvišale le v treh — v oblačilni industriji (cotton goods), rajonski in kemijski, v čevljar-ski in ostalih industrijah so pa delavci "s tedenskim zaslužkom najbrž manj kupili kakor v prvih štirih mesecih leta 1933", pravi poročilo.

Ne tako industrijski magnatje. 299 kompanij je v devetih mesecih lanskega leta napravilo \$430,500,000 profitov v primeri z \$202,800,000 l. 1933 in \$100,000,000 l. 1932. Avtni magnatje so lansko leto "zaslužili" \$86,600,000 profita, l. 1933 \$82,500,000, leta 1932 pa so napravili \$18,700,000 deficita. Povprečna letna plača v avtni vpručni je lansko leto znašala manj ko \$900. Lastniki rudokopov so lansko leto spravili \$26,200,000 profitov, l. 1933 \$15,400,000 in pet milijonov leta 1932.

Profitarji se torej lahko zelo dobro počutijo pod "novim dealom". Delavstvo ni dobilo drugega kakor oskubenega plavega orla, ki je že tudi crknil, nakupni davek in pa draginja. Tudi sekcija 7a je bila te dni po zveznem sodniku Neildsu formalno vržena med staro šaro. In ker je bilis veliko bolj organiziran kakor je bil pred NRA — fak-tično ima stoprocentno monopolistično organizacijo — je "new deal" u-gladil tla le še večjemu izkoriš-čanju.

Senator Nye (levo), član municijskega odseka, ki vodi preiskavo poslovanja ladjegradniških družb, izprašuje H. Fergusona, direktorja Newport News Shipbuilding korporacije.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Zdržene države (vključno Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; za četrta leta: za Chicago in Kanada \$24.00 na leto, \$12.00 na pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Canada \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi dopisov in sestanovnih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vračajo po prijavitelju in v skladu s tem, da je priložil polico. — Manuscripts of communications and undelivered articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Razum bo zmagal — nič drugega!

Amerika s svojimi katoličnimi ekonomskimi in političnimi razmerami, ki so posledica dolgotrajne krize in iz katerih se nikakor ne more izklopiti, se vrača v dobo Palmerjeve historije, ki je izbruhnila proti koncu svetovne vojne pred sedemdesetimi leti. Takrat je po Ameriki kar mrgolela samopozvanih privatnih organizacij, ki so si prisvajale policijsko in sodnijsko oblast in ki so terorizirale vse, ki so bili denuncirani kot "boljševiški ali progromski element", kar je bilo historikom eno in isto. Rezultat te medvojne in povojne historije so bili antisindikalistični zakoni, ki so v mnogih državah za več let uničili vsako pošteno delavsko gibanje.

Enaka historija raste tudi danes. Najmanj sto različnih organizacij — različnih po imenu in perju, a ne bistveno — ki jih vodijo tu-leči demagogi, "rekuje" po svoje krizo, vlado, ustavo in republiko. Demagogi imajo na razpolago časopise, radio in sploh vse struge javnega mnenja, predvsem pa imajo na razpolago dovolj denarja. Demagoške organizacije imajo vsaka svojega Mojzesa in vsaka svoj evangelij za obvarovanje Amerike pred "komunizmom", toda cilj vseh je eden: kaos in fašizem. Kje je komunistična nevarnost? Če je ni, se lahko — naredi. Pri tem blufarskem ustvarjanju "komunistične nevarnosti", ki bi dala demagogom povod za fašistično gibanje in teroriziranje poštenih delavskih organizacij, pa hote ali ne hote nasledajo v nastavljeni past delavski ekstremisti, ki imajo samo dolg jezik in nič drugega.

Palmerjev teror, ki je pred petnajstimi leti skoro docela uničil delavsko organizacijo v Združenih državah, je bil odgovor na smešno kričanje skupine, ki se je odedila od socialistične stranke in ki je sanjala, da je "boljševiška revolucija" za prvim vogalom. V dobrih dveh letih so se te sanje korenito izkadle in "revolucionarji" so čepeli pod zemljo kakor krti — nevedoč, kdo med njimi je še "revolucionar" in kdo špijon, ki čaka, da jih izda dektivom.

Nekaj takega se pripravlja tudi danes. Razlika je, da je danes tudi v socialistični stranki večja skupina ljudi, ki so pozabili, kaj je naloga te stranke, da je namreč njega naloga — izobraževanje in organiziranje delavstva z živim, razumom in prepričevalno besedo z namenom, da bo ameriško delavstvo zrelo in sposobno za svoje samoodločevanje. Ti ljudje so pozabili na to najpomembnejši nalogo in domišljajo si — kakor "revolucionarji" žalostnega spomina pred 15 leti — da je mogoča neka kratka pot skozi zid: neko "masno akcijo" in "delavsko diktaturo" do splošne delavske zmage.

Baš to pa hočejo demagogi historičnih organizacij! Baš takšne nesmiselne, skrajno nezrele in otročje "revolucionarne" deklaracije so tista vada, za katero grabijo burbonski historiki in zidajo na njo svoje pogrome; to jim daje povod za "amerikanistične" kampanje zoper "komunistično nevarnost", za forsiranje protidelavskih in protidemokratskih postav in za terorizem vsake vrste. Vse skupaj ni nič, prazno fraziranje — namreč vse tiste "revolucionarne" izjave — ampak historikom je baš to najmasnejši ovirek; s katerim upajo po-zreti tudi druga gibanja, ki nimajo nič skupnega z ekstremističnimi elementi.

Delavec je lahko revolucionar, ni pa treba, da bi bil obenem bedak. Mi verjamejo, da je v Združenih državah še vedno nekaj pravice in svobode za pošteno delavsko gibanje, ki deluje z razumom in v smislu demokratičnih načel — toda sanjčari, ki neprestano dražijo in izživajo nervozne burbonce z nesmiselnimi publiciranimi izjavami, ogrožajo ne le sebe, temveč vse delavske organizacije.

Prosveta je po sklepih na zborih SNPJ obli-girana, da se usmerja na socialistični program, na industrijsko in socialno demokracijo. Kaj to pomeni, je jasno za nas. Niti malo pa ne pomeni, da mora Prosveta podpirati vsako akcijo oficijelne socialistične stranke. Čim pride do tega, da se stranka izveveri taktiki zdravega razuma, bo Prosveta pretrgal stike s to stranko in nadaljevala svoje smernice, ki jih smatra za najpomembnejše in najkoristnejše za zdravo delavsko gibanje.

Mi verujemo v boj v znamenju razuma, ne pa v znamenju gola besedičenja, za katerim ni nič drugega kakor prazna sapla!

Mi smo za revolucijo, ki mora priti najprej v možganih delavcev, da bodo razumeli, kaj hočejo in morajo imeti!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Metropolski "boj na pipe"

Cleveland, O. — Kako se imate v Clevelandu? — so letela name vprašanja, ko sem se začetkom februarja nahajal v Chicagu. Well, rekel bi, da se naš skupni očenaš menda molji po temle vzorec: Kakor v Chicagu, tako v Clevelandu. Kdor ima delo, ta dela, kdor ga nima, ga išče, pa ga presneto težko dobi.

Zadnje dni so pričeli najemati delavce pri Fisher Body Co. Toda brezposelnih se je priglajilo več kot preveč. Slišal sem, da je bila nekega jutra v sobi, kjer čakajo delavci na delo, taka gneča, da so nekemu brezposelnemu nogo zlomili, nekega drugega pa poškodovali. Govori se tudi, da v dotični tovarni grozi stavka.

Metropola ima veliko brezposelnih; nekateri ne delajo že po več let, posebno veliko pa je med njimi mladih fantov.

Med našimi rojaki je zavladal ardit boj, "boj na pipe"! To je boj v obliki bojkota, ki ga je napovedal "sam" napredni katoliški mož in pogrebniški Toned Grdina. Ta napoved, kakor so mi pravili, je bila naslovljena z Grdinovim dopisom v A. D. na Enakopravnost. Temu klicu pa da sta se takoj odzvala oba urednika A. D., James Debeve in velepoznani Louis Pire. To pa še ni bil poslednji klic. Na pomoč so poklicali vse metropolske in okoliške duhovnike in jih pozvali, naj pridigujejo proti Enakopravnosti, češ: "Kdor bo čital ta list, bo pogubljen."

Tako je s to stvarjo. Pri Enakopravnosti jim manjka bojevitosti Jožeta Zvernika, pa se zagovarjajo s tem, da kažejo na Pirčevino in Debevešino, kot da pri A. D. v srcu niso katoličani, temveč da imajo katoliški čut le v laseh in radi tega da se hočejo lasati z našim naprednim metropolskim listom.

Največ bojevnikov, na katere se more Enakopravnost opirati, da zagovarjajo njeno stališče in udrihajo po onih dveh "iz novega poslopja", je ex-socialistov in pa tu in tam kakšen socialist. Toda med naprednimi pa ni poguma, in če že kje se kateri izmed njih kaj skupaj stisne, zagleda luč sveta brez podpisja. Je pač vrag, ker ljudem srce pade v hlače. Hudo je tudi za one, ki se boje pekla po smrti, mesto da se ga bi bali v življenju na zemlji. Kar gospod reče, tako se bo zgodilo, pa četudi se ne.

Eden zastopnikov Enakopravnosti je dejal meni poznanemu rojaku, da se ni strinjal z mojim nastopom in mojimi dopisi v zadevi delniške seje na Waterloo rd. No, sedaj se menda tudi ne strinja s tem, kar se počne doma, ker sam ne zagovarja tega, kar zastopa. Res, lahko je pisati zahvale in novice, vse drugače pa je s polemiko in poročili, če se jih omeni kakršni so.

Ker pa naš napredni element vedno kaže na Pireca in Debeveca kot zvita zavajalca in časnika, zakaj ti naši ljudje ne pogledajo malo okrog sebe, pa bo lo videli s kom občujejo, namreč baš z onimi, ki podpirajo njihove nasprotnike.

Odkar je Joško Penko prevzel zastopništvo A. D., se je veliko teh naprednih naročilo na Pirčev-Debevev list. Čudil sem se nekaterim našim businessmenom: ko sem opazil, da so naročeni na A. D., obenem pa ta list kritizirajo, zraven tega pa pušča Prosveto ali Proletarca z izgovorom, da se ne morejo na-ročiti, ker ni sredstev, ali pa se jim ta ali oni dopis "ni dopadel". Pa tudi Enakopravnost zgubi tu in tam naročnika. In tudi za to ni poguma, ker bi bilo treba odločno nastopiti. Če bi, kako bi pa potem skupaj držali?

Penko je, kaj bi rekel, kakor žid. Posebno ženske ga rade poslušajo, tako tudi oni, ki so bili nekoč rdeči, pa so pozneje postali črni; le-ti radi ustrezajo Jožku in se naroče. Rad tudi prenaša novice in nagovarja osebe, ki so nasprotni njemu in njegovi naklani, kako se naj postavijo gotovim osebam po robu. Razume se na intrinzičnost in že več prep'rov se je pripetilo po njegovih načrtih. Kot sem slišal, je baš on tudi pomagal

"ustvariti oni pipe". Enakopravnost pa o njem ni ne ve. Le škoda, da ga ne poznamo.

Odbor SDZ, kakor so mi povedali, je dobil ponudbe od obeh tiskarn, A. D. in E., za tiskovino. Enakopravnost je dala cennejšo ponudbo, A. D. je pa zaupala svojim pristajalcem, pa saj je tudi Penko gl. odbornik SDZ. Zato so mislili, da ne bo ugovora. Zraven je tudi "ex", ki se je izrazil: "Ponudbo dobi po pravilih tisti, ki da najceneje." Glasevali so, 16 odbornikov in predsednik, ali skupaj 17. Izid glasovanja: 8 za 8 proti. Odločil je seveda predsednik. Naročila je dobila Enakopravnost. In tako, dragi moji, je nastal "boj na pipe", napovedan po Tonetu Grdini. Frank Barbič (53).

Za naše gospodinj

Midway, Pa. — Glede pehtrana, ki se rabi pri kuhi radi njegove prijetne dišave, naj omenim, da sem prišel do zaključka, da se najlažje zaseje s sadikami. Njegovo seme je namreč zelo počasno in rado ne kali, posebno ne v vzhodnih in severnih državah, če ga denemo naravnost na stalno gredo.

Pehtran se največ goji umetno v toplih gredah. Lahko kupimo njegove sadike, ki jih takoj posadimo, katere potem, čim se dobro primejo in razrastejo, razmnožujemo. Sadike so precej drage; ena sama sadika stane 45c. Lahko jih poročemo šele z debela dobro razpreženih korenin, potem male odrastke posadimo v gredo. Čim je greda enkrat v dobrem stanju, potem imamo dovolj pehtrana za vselej. V jeseni, predno pade sneg, gredo pokrijemo s steljo, ki varuje korenine, da ne pozebejo.

Naslednje vrstice veljajo perutinarjem. Na trgu so piščanci, ki se delijo v štiri vrste ali rede, od ene črke A do štiri-eh črke A. Nekateri valilnice imajo le dva reda. Piščanci reda A so takozvane čistokrvne pasme ali plemenja; toda kokašči, čijih jajca hranimo za valenje, niso bile prebrane. Piščanci tega reda niso najslabši, temveč so le pomešani skupaj dobri in slabi in od dobro ter slabo razvite perutnine. Res je, da so te vrste piščanci nekaj cenejši, so pa toliko slabši v produktiji, kadar dorastejo v kokoši. Zato sta reda 2A in 3A seveda boljša. Torej, kadar hočemo imeti dobre jajčarice, vselej kupimo piščance reda 2A ali 3A. Pomniti je treba, da so piščanci drugega reda vselej preizkušeni po državnih zakonih. Kure tega reda, če so pravilno hranjene, iznese od 165 do 180 jajc na leto. Te vrste kure prinesejo na leto od \$1.50 do \$2 čistega dobička, in sicer vsaka.

Tretje vrste piščanci, ki so označeni s tremi A, so seveda toliko boljše. So dobro preiskani, prebrani in zajamčeni pred raznimi boleznimi; so čistokrvni in zanesljivi. Te vrste kure se največ pošiljajo na razne perutninske razstave in v konteste. Njih jajca ne smejo vagati manj kot 23 do 24 unč tucat. Taka kura znesne na leto od 185 do 200 jajc. Vsaka taka kura torej prinese na leto od \$2 do \$2.50 čistega dobička.

Ostane nam še 4. red piščancev, ki so označeni s štirimi črkami A. Te vrste kure se rabi-je izključno za razstave, kjer jih perutinarji kažejo v svoj ponos. Za naše razmere in za našo dobičkanost kokašjerejo so torej najbolj prikladni piščanci druce in pol dražji kot piščanci reda A, a so veliko boljše.

Nikakor ni modro, če perut-

ninar kupi piščance v desetcentni trgovini, kajti lahko kupite piščance drugega reda po isti ceni, večkrat pa tudi celo tretjega reda, ki so zanesljivi in dobre vrste. Prodajam preiskane piščance leghornove pasme vseh barv tretjega reda po osem pet in sedemdeset za sto piščancev. Baš pri nakupovanju piščancev se človek lahko prevari. Misli, da je kupil najboljšo blago, ker jih je drago plačal, pa se večkrat izkaže, da je kupil slabe piščance, ki so poleg tega še bolni. Vseled tega je treba biti previden.

Pri nekaterih kurah se rada pojavi bolezen, ki se imenuje "roup" ali kužni katar. Kura najprej kiha, potem ji otečejo oči, nazadnje pa še podbradek in greben. Oteklina postane temno rdeča in tako velika, da kura popolnoma zapre oči. Podatki o zdravljenju te bolezni so navedeni v mojem priročniku ali knjižici na 76. strani.

Imena nekaterih zdravnih rastlin: Iceland moss je gorski mah, juniper berries so brinjeve jagode, sweet flag root se imenuje kolmežev korenine, hemp je konoplja, laurel fruit se imenuje lorberjeve jagode, beli dren je buckthorn, vinska rutica — rue mira-myrrh.

Frank Lukancich.

"Blagor ubogim na duhu"

Toronto, Ont. — Preveč bi bile dolgočasne naše misli, če bi venomer vzdihovali, tarnali, jamrali ter debatirali o krizi, mi pripoveduje prijatelj Simon. Potrebno je res, nadaljuje, da malo prerešetamo družbo, takole bolj prikladno, da ne žališ arca gotovih oseb, katerim ni bilo treba okusiti krize. Potipijš ga že lahko malo za žilico, da se okrene in pogleda okrog sebe, ali preveč ne; zameri se mu lahko, in te bo gotovo smatral za fanatika, ki nekaj čveka tja v en dan. Se smatral se bo celo vzvišenim in posme-hoval se ti bo pred drugimi. Vsa kolonija bo vedela, kdo si in kaj si. Bodi pameten! Saj sem tudi jaz tvojih idej, me podučuje Simon, ali slava in čast sta vendar človeku prvi. Podučiti in preobrniti vseh ljudi pa itak ne gre.

Potem se delavci nimamo več za kaj bojevati. Bolje je pred osebo, ki ti je nižja, a po stanu, premoženju itd. pa višja, malo pokimati, se posmiejati in priateljstvo vseh ti je zagotovljeno. Sicer je dobro, da si politik, da si mož na mestu, da prebiraš Prosveto in Proletarca, greš malo naokrog agitiraj za naročnino, se razgovorjaš o dogodkih sveta, kdo bi bila bolj primerna oseba za županski stolček, in takole milo predlagaj, recimo, Simpsona, da je človek tak in tak, prijatelj delavcev, prav posebno pa prijatelj mladine, katero navaja, da hodi v cerkev, namesto "džupanja po trenu," da ima vsakovrstne zasluge za delavstvo in takole privlečeš iz grma na en mah dva zajca. Varnim bo ugajal radi cerkva, mlačnim pa radi delavske ljubezni.

Tako bo Marksova ideja in nauk: "Delavci vsega sveta, združite se!" pripeljala na lep način delavski rod do zaželjenega cilja, me prepričuje Simon. Narisal sem ti možakarski položaj politika in misleca. Drugi nasvet je pa ta, da se bo-mo v soboto zbrali v naši dvorani. Prišel sem k tebi, da vržeš par dolarjev v prid veselja. Pivo, vino in slivovka, kakor veš, se zastoj ne dobe. Mu-zikantov pa nam itak ne primanjkuje. Harmoniko zna že skoro vsak vleči in če se od muzikantov kateri napije, pa prevzame drugi njegovo mesto. Saj si vendar kranjski Janez. Pri-

Najnovejša slika sovjetskega diktatorja Stalina.

rojstvu, krstu, birmi in pogrebu pijemo, pojemo in plešemo, zakaj ne bi pa krizo in politiko preplesali, prepili in prepeli. Pridi torej v dvorano. Za pri-grižek se bode pa že ženice porigrigale, še večerjat ti ni treba. Zdravo!

Dvorana v dimu in vonju po vinu; parfum dam. Človeka vse to prevzame, ga dene v krasno soglasje. Trkanje kozarcev. Noge švigajo in švagaajo po plesišču, harmonika pa piha in oddaja glasove izgubljenega sina. V kotu drži četvorica gla-ve skupaj in od stropa odmeva "Hribečki ponizajte se..." V ino me objema v ugodno razpo-loženje in že kolovratim okrog dobro nasekan. Kaj politika, kaj-kriza — saj res, v vinu je tolažba! Hura! Drvimo po po-du, dokler se godec ne upeha. Kakor skozi meglo zagledam prijatelja Luko. Halo, Luka. Daj, pij! "Daj no, stopi na stol v tej svečanosti in nagovori družbo!" "Počakaj no, počakaj, da še tegale stisnem," se odre-že. Stopi na primeren prostor, nagovori družbo, vzbuja spo-mine iz naše lepe domovine — njej zvestoba do zadnjega diha in nadaljuje:

"Nič nismo imeli, ko smo pre-stopili prag tujine, a ona nas je sprejela, kot sprejme mati izgubljenega sina. Dala in da je nam vsega; da, vsega v izo-bilju. Nikomur ni treba tu stradati, kdor hoče delati."

Pritrjevanje in burno plo-skajanje. Vsega ne razumem, saj sem vendar natreskan, a vseeno pritrujem, ploskam in kimam. Če kima moja glava ali vino v glavi, tega ne morem ugotoviti. Na pol v dremavici ga vidim skozi dim, da še go-vori. S čudno pezo se glava vzdigne in ušesa zajamejo —

"— najboljša kontra na sve-tu. Kdor ni z njo zadovoljen, naj gre od koder je prišel..."

Roke mi ploskajo, glava se povezne, a oči uprte na drugo stran dvorane proti oknom. "Sure, Mike, the best coun-try... Yes, sir!" Roke maha-jo po zraku in zastanejo na mi-zu. Moje pijane oči zagledajo tam pri oknu sedečo osebo. "Kdo tam? Kaj ni pijan, da se-di tako mirno?" Ne, saj ni sa-mo eden! O, pet jih je, pet, če se ne motim. Sure, naši brez-poselni brezdomci Matej, Mar-ko, Luka, Janez in Boštjan. Kdo jih je povabil? Kaj jim niso da-li nič piti, da so tako mirni nji-hovi obrazi, tako resni? Ozrem se na prijatelja Luko, na dru-ge politikaše, domovince in do-moljube. Gledam jih, debelo jih gledam. V glavi se mi me-ša... fanatik, Simpson, pri-ljudno, združiti se — najbolj-ša kontra. Oči plešejo od vinje-rosti in tam neke daleč, daleč pri oknih štejejo. Ne, ne, saj ni samo en Matej, en Marko, en Boštjan, dva sta. Ne, deset, sto, tisoč jih je, na sto tisoče Lukatov in Janezov...

The best country in the world, the best... Naslednji dan sem spal do enajstih. Radio prinaša petje in orglje iz cerkve... Gloria Tibi, Domine... Stegnil sem roko na polico in iz katekizma sem bral... "ker njih je nebe-ško kraljestvo."

Jack Škrbec.

Thomas v Wilkes-Barreju Wilker-Barre, Pa. — Prihod-nji četrtek dne 7. marca bo ob-ostmih zvečer govoril Norman Thomas v Irem Templu v tem mestu. Nam delavcem v Wilkes-Barreju in okolici se torej nudi lepa prilika ga slišati. Vstopni-na je 25c.

John Vitez.

Kako prenašajo ljudje mraz

Končno je pritisnila prava zima. Iz večine krajev Evrope prihajajo vesti o hudem mra-zu. V Rusiji je pritisnil strupen mraz, na obali v vzhodni Prusiji se kupčijo debele le-dene plošče, v Grčiji so obtičali vlaki v snegu v Stockholmu divjajo tako silni snežni meteji, da je zastal ves promet v mestu, pa tudi pri nas imamo zadnje dni precej občuten mraz, ki snega skoraj nič.

Kako prenašajo ljudje ostro zimo? Mraz je dobrodošel zlasti kmetom, ki trdijo, da mraz zemlja čez zimo pošteno zmrazni, sicer se po-javijo spomladni razni škodljivci. Tudi letni-je po mnenju kmetov samo takrat dobra, če je zima huda. Manj dobrodošla je ostru zima mestu. Meščani ne potrebujejo hudega mra-za, občutijo ga neprijetno, ker pomeni ve-liko izdatke za kurivo, zato se v mestih ostre zime razen trgovcev s kurivom in pa brezposelnih ki kidajo sneg, nihče ne veseli. Odsteti mora-mo seveda smučarje, ki pa niso toliko navze-ni na hud mraz, kakor na dober sneg. Nad to-mo godrnjajoči meščani pa pozabljajo, da je ostru, suha zima zdrava. Treba se je le togo obležiti, da nam ne pride mraz do živca.

Po mestih nosijo nekatere dame tudi pri-stopinjah pod ničlo tanke nogavice in zato ču-da, da jim mraz škoduje, da se prehlade in da plačajo večkrat svojo lahkomišelnost s tak-o boleznijo. Če se pa človek dobro obleže, obuje, se mu ni treba bati niti najhujšega mraza. Neznosna postane zima, če pihajo me-na burja ali če hudo mede. Če slišimo o zim-skih katastrofah v Ameriki ali kje drugje, pr- navadno za nenaden oster mraz, združeno s sil-nim vetrom ali s snežnimi meteži. Gorje človeku, če ga zasači tak mraz daleč od člove-ških bivališč. V silnem mrazu in snežnem metezu lahko človeku zmrazne roke ali noge. Take katastrofe pozimi ugonobe tudi živali celo bele medvede. Vsaki zimi, pa naj bo to tako ostru, lahko človek kljubuje, samo silni snežnim metežem in mrzlim vetrovom ne. V nekaterih krajih Sibirije pade temperatura pozimi do 50 stopinj pod ničlo, pa jo ljudje prav lahko prenašajo. Boje se samo snežni metežev, ki so včasih tako silni, da zasujejo drobnim snegom hišice do dimnikov.

To, kako prenašamo zimo, je v veliki me-rovodvisno tudi od razpoloženja. Čim slabše je je človek, tem težje prenaša zimo in na-sprotno. To so opazovali baš v Sibiriji. V Si-biriji izgnani ljudje zelo težko prenašajo zimo, njihovo zdravje trpi, dokler končno ne po-ležejo. Njihova potrnost zmanjšuje energijo, odpornosti. Njihovi potomci, večinoma pol-odelci, ki jih ne teži tragična usoda izgnanosti in domotožje, pa prenašajo najhujšo zimo. Majo lahko opazujemo tudi pri nas. Mlad-holčni ljudje težko prenašajo hud mraz, ljudje vesele narave se pa ne zmenijo zanj, nasprotno, v hudi zimi postanejo še prožnejši in b-vahnejši. Sportniki, ki so vedno dobre volje, imajo radi hud mraz. Mraz očisti tudi zrak, ni nam treba navajati nobenih statističnih pa-datkov, ker vsi dobro vemo, da nalezljive bo-lezni takoj prenehajo, čim pritisne ostru zima.

Polarni ledniki se krčijo

V Stockholmu sta poročala pred kratkim profesorja Ahlmann in Sverdrup o uspešni švedsko-norveške ekspediciji, ki je v prete-lem letu opazovala lednike na severnem Norveškem in na Grumantih. Iz 20.000 podrobnih opazovanj, posebno v območju "Lednika 14," lija na Grumantih, so raziskovalci morali skla-pati, da ledniki v teh krajih nazadujejo. V zadnjih 23 letih je omenjeni lednik nazadov-nje pr. za kakšen kilometer, debelina ledu pa je zmanjšala za 40 m.

Zanimivo je, da so iste rezultate dala ta opazovanja drugih raziskovalcev Arktide, se-benno opazovanja sovjetskih ekspedicij in sta-nih postaj v Nansenovi deželi ter ob severni obali Nove zemlje, torej sploh v iztočju Zala-skega toka.

Kako dolgo bo trajalo še to nazadovanje? To, je nemogoče povedati, prof. Ahlmann pa je prepričan, da je samo začasno. Eksped-icija je v ostalem potekla ugodno navzleč, vlažni megli v poletnih tednih. Neprijeten je bil samo povratak od Lednika 14. Julija pri-premovogovni postaji ob Longyearem zalivu. Led je bil na tej poti tako razpakan in slab, da so imeli psi, ki so vlekli sani, neprestano njene noge. Nazadnje so morali pse položiti na sani, možje so pa vlekli.

Električni avto

Za letošnje poletje pripravlja neka velika avtomobilska tovarna nov tip motornega av-tomobila, ki ne potrebuje bencina in ki bo s stroški borih 10 centov opravil baje 1000 milj poti.

Ta čudežni avto je izum elektrotehnik Ed-garja Warda iz Toronta, ki je pred kratkim po-vedal tudi letalo na akumulatorski pogon. To letalo bi vozilo 5000 ur s fantastično nizkim da-tkom 80 centov. Wardov patent leži v varu oklopni omari neke avtomobilske tvrdice v De-troitu. Izum so vdelali že v težka vozila, ki so jih z uspehom preizkusili na ameriških cestah. Na teh poskusnih voznjah so vozili že po 2500 kundah brzeli s hitrostjo 125 km na uro. Vse energije je baterijski sistem, ki je njegova drobnejša konstrukcija in razporedba za se-veda tajna. Od akumulatorjev gre tak ali tako rim električnim motorjem, ki so montirani na posamezna kolesa. V Torontu so izdelali že 30.000 teh baterij. Z uspehom so jim preizkušili tudi v Wardovem letalu.

Slika kaže delegate, ki so se udeležili vseunijskega sovjetskega kongresa.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

UD MRAZ PO VSEJ JUGOSLAVIJI

Pril val iz Sibirije prinesel hud mraz vsej državi. — Oviran promet. — Celo Dalmacija zasnežena

Pred tremi dnevi so napovedali vremenslovc, da se bliža pril val iz Sibirije in da obljubi tudi našo državo. Res smo se drugi dan občutili močan padec temperature in tretji dan hujše. Najbolj prizadet pa je bil del države. V Banatu je bila temperatura na 30 stopinj pod ničlo (Celzij), mraz, kakršen je redko katero zimo. Zaradi visokega snega so v Banatu in sosednji splošno nastale prometne ovire in je obratovanje po železnici zelo oteženo ali ponekod sploh ustavljeno.

Enako prizadet od mraza je bil grad in vzhodna Srbija. Beogradske ulice so prazne, ker ljudje ne marajo v tak mraz na ceste. Avtomobilski promet je ustavljen, v okolico vozi le nekaj tovornjakov.

Celo v Boki Kotorski, najjužnejšem predelu Dalmacije, ki pa je med samim hribovjem, je bilo snežiti in cestna zvez s tujino je spet onemogočena. Stradanje volkovi se bližajo, in in so jih videli že prav ob ali.

V Sloveniji tega mrzlega vala nismo občutili tako zelo. Ker smo imeli dvakrat čez noč 8 do 20 stopinj mraza, v Mariboru celo nekaj čez dvajset stopinj, toda čez dan sije solnce mraz popusti. Kaže, da od tega mrzlega sibirskega toka Slovenija ni neposredno prizadeta. Omet se pri nas razvija normalno, kolikor ne zakrivi zastoj zamuda vlakov iz notranjosti.

Klavrna ponarejevalnica delja. — Zmerom znova se pojavljajo bolj ali manj dobro porajeni kovanci, ki jih vlivajo neki, bedni ljudje, da bi prišli med vsaj nekoliko do denarja. Te družbe so razni trgovci, trafikanti, kjer so ponarejevalci skušali spraviti svoje prejemke v promet, pomagali kriti policijske in ljubljanske sodbe pa tudi druga sodišča so bila že mnogo opraviti z obtožbami te vrste. Toda ponarejenar se zmerom znova spet pojavlja. Tako so zadnje čase spet našli po ljubljanskih predmestjih ponarejeni kovanci za 20, 10, 5 Din, pa tudi po 50 Din. Ponarejen so bili zelo slab in vsaj ne bi lahko na prvi pogled spoznali, da so falsifikati. Toda prav zaradi tega so se njih razpečeni posluževali mraka in so se kupovali za ponarejen denar cigarete in trafike, da so do njihazaj pravi drobiži. Dali so likantno ponarejen petdesetak, ki je bil za dva Din ciganet in do petdeset tega se 48 pravih dinov nazaj. Osleparjenec je sedel tako nato ob luči ali dnevu in stal falsifikat, a kupca ni postal in tako nekaj časa niso pri ponarejevalcem na sled.

Pred nekaj dnevi pa je neki peec skušal kupiti cigarete s ponarejenim petdesetkom v trafiki v Trnovem, a trafikan je opazil naslednje jutro, da je kovance ponarejen. Otvadil ga je policiji ter povedal, da mu je prinesel ponarejenec. Policija je prišla hlapca, ta je povedal, da mu je dal ponarejeni novce brezposelni delavec Benčina, ki stanuje v istem logu v eni izmed barak, kjer rasebimo imenujemo "Sibirija". Policija je prišla Benčini ter našla pri njem še nekaj ponarejenih kovancev, trdil pa je, da vse to našel. Toda prav zaradi tega je dognala, da je v tisti baraki poslovala mala kovnica, kjer je Benčina, njegovega imena in mame so zaprili. Policija pa so na policijo tudi Jožica, mlajša brata in ta dva sta povedala, kako je Jože kupoval v modreke. Modele in zaprila in čina so našli ponarejenih kovancev. Otroka sta bila tudi to, da je zahajal k mami in k njej Dominik Zakraj, ki je komaj pred novim letom prišel iz zaporov, a se je ta prišel razgovoriti z vami, nato in ponarejevanjem kovancev. Tudi tega so aretirali. Kovance so bili slabo ponarejeni in se jim lahko raz-

pečevali, pa še tedaj le s strahom, da jih bo vsak trgovec spoznal in izdal. Toda resnična beda nauči človeka vsega, da bi se le kolikor toliko otepal pomanjkanja. V časih hude bede raste kriminalistika, rasto umori, vlogi in falsificiranje. Z zapornimi kaznimi tega oblasti pač ne bodo preprečile, dokler bo toliko in takšnih obupancev, da tvegajo vse, da se vzdržijo v življenju za silo.

Hotel ukrasti 40 kil premoga, kaznovan na 4 mesece zaporov! — Pisali smo že o tem, kako strogo kaznuje novi kazenski zakon krajo blaga z železniških vozov. Na ljubljanski postaji, kjer stoji zmerom dovolj vagonov premoga za iztovarjanje, postava zmerom mnogo brezposelnih, da bi našli kaj zaslužka s pomaganjem pri izkladanju. Pogosto se zgodi, da pride sem tudi kak beden družinski oče ali brezposelni delavec iz mesta, da bi dobil kakšne kepe premoga, da bi se vsaj malo ogrel v tem hudem mrazu. Tako je pred nekaj časa nabral na ljubljanski postaji neki brezposelni delavec 40 kil premoga, da bi ga prodal in prišel do nekaj dinarjev. Zasledil ga je stražnik in odvedel na policijo in od tu v sodne zapore. Zdaj je stal pred sodniki in povedal je svojo zgodbo: brez dela je, brez denarja, brez živčaja, vlamljati noče, pa je šel ter pobral ob vagonih 40 kil premoga. Sodišče ga je po zakonu, ki določa za to zelo hude kazni, kaznovalo na 4 mesece hudega zaporov. To je najmanjša možna kazen po zakonu. Te zakonske določbe so vsekakor pretirane: za košaro premoga 4 mesece zaporov, saj to je toliko, koliko dobi kdo, ki v opravičenem silobranu koga ubije!

Glede nesreče v Goričanih proučuje posebna komisija še vse podrobnosti o krivdi, ki je povzročila, da se je porušil novo zgrajeni železobetonski most čez Soro, ko so odstranjevali opaže. Dogodek kljub temu, da je primer osamljen v našem gradbenem življenju, lahko mnogo škoduje ugledu naših stavbenikov. Komisija še ni preiskala vsega, gotovo pa je, da je eden prvih vzrokov, da se je vršilo razporedje mostu brez pravega strokovnega nadzorstva, pa čeprav imamo dovolj brezposelnih gradbenih inženirjev in bi podjetje moralo vsaj tako važno delo zaupati nadzorstvu strokovnjaka. O dogodku bodo še razpravljali obširneje, ko bodo preiskali tudi cement in konstrukcijo betona. O nesreči in njenih vzrokih bodo gotovo tudi razpravljali v vseh večjih strokovnih revijah.

Ob požaru opečen. — V Gornji Radgoni je pred nekaj dnevi zvečer nastal požar. V garaži Semenčičev je šofer Jakob Stanek, star 28 let, popravljaval Semenčičev tovorni avto. Zakuril je v pečici, da je grel olje. Bilo pa je ravnanje zelo ne previdno, kajti v istem prostoru je bilo okrog 250 litrov bencina. Ko je stopil Stanek od večerje spet nazaj v garažo, je puhnil iz peči plamen ter vnel vso zalogo bencina. V hipu je bil Stanek ena sama goreča baklja. Hitro je stekel k Semenčiču gospodarju ter v huro

dih bolečinah izjecljal, kaj se je zgodilo. Šoferja so odpeljali v bolnišnico v avstrijsko Radgono, kjer se šofer bori s smrtjo. Njegove opekline so tako hude, da jim bo najbrže podlegel. Garaža sama je pogorela do tal in so ljudje le z velikim naporom preprečili, da se ni vnelo še sosedno poslopje.

UMOR PRI LJUTOMERU POSLANSKI

Poselnika Jakoba Vrhovnika so umorili sosedje iz sovraštva

Umor poselnika Jakoba Vrhovnika v Nunki grabi (Stročji vasi) pri Ljutomeru je pojasnjen: umorili so ga sosedje, poselnik Jakob Budja, njegov 36-letni sin Ivan in Budjov rejnec Vincenc Kolbl.

Budjovi in Vrhovnik so se sovržili že dalj časa in pred časom je Budja v pretepu zlomil vrhovniku roko. Prišlo je do tožbe in Budja je bil obsojen, da plača Vrhovniku 8000 Din. Ta vsota pa je grozila, da spravi Budjo na boben. Zasovražila sta se še hujše.

To je dalo povod, da so orožniki izvršili preiskavo pri Budjovih, ki so seveda tajili, da bi sploh imel kaj opraviti z umorom. Našli pa so obleko rejenca Kolbla, ki je bila okrvavljena. To je sum močno potrdilo in orožniki so odvedli v Ljutomer v zapor starega Budjo, njegovega sina Ivana, ki je prav usodnega dne prišel iz Lendave domov, in Budjovega rejnca Kolbla. Kolbl je trdil, da si je okrvaval obleko, ker je krvavel iz nosa, stari Budja pa je dejal, da je okrvavljen najbrže zato, ker je bil v hlevu, ko je krava povrgla teleta. Res je pri Budjovih krava povrgla, toda v nedeljo zvečer; umor pa se je bil izvršil jutraj v nedeljo. To je sum še poostriilo. Obenem je bilo čudno, da so trdili, da je sin Ivan Budja prišel po umoru iz Lendave domov, ko je dokazano, da je prišel v soboto zvečer. Protislovja so se tako nagnetla, da sta sin Budja in Kolbl priznala umor, stari Budja, ki ne ve za priznanje teh dveh, taji še nadalje.

Sin je povedal, da je prišel oče tožiti v Lendavo k njemu, kako je bil obsojen na 8000 Din, kar mu grozi spraviti grunt na boben. Govoril je, da mora Vrhovnik s poti. Potem mu je še pisal, naj pride domov. Res je v soboto zvečer prišel in stari je zasnoval umr. Okrog treh so vstali iz postelj ter oprezovali proti Vrhovnikovi hiši. Kmalu so opazili, da je zagorela luč pri Vrhovnikovi in da pojde Vrhovnikova žena v hlev. Vsi trije so se skrili v hlev in ko je Vrhovnikova prišla, so planili po njej. Njen krik je priklical iz hiše še Vrhovnika, ki ga je nekdo od napadalcev udaril s klepalnikom za uho, da se je takoj zgrudil in umrl. Nato so se vsi trije morilci vrnili domov.

Tako je bil torej ta umor, ki je razburjal vso Priekijo, pojasnjen.

Iz otroških ust

"Mama, zakaj so pa vitamini samo v takšnih jedeh, ki jih jaz ne maram?"

Piskav vzrok

"Zakaj se ženiš?"
"Ker jo ljubim."
"Oprost, dragec: to zaleže kot opravičba, ne pa kot vzrok."

V Avstriji se vračajo stari časi...

Buržvazija leči revščino s karnevali in polni ječe s socialisti

Curli, Švica. — (I. I.) — Obletnica revolucije je bila v Avstriji preznovana na dokaj različne načine — vsaka plast po svoje. Dunajsko socialistično delavstvo, kar velja tudi za druge industrijske kraje, jo je praznovalo skozi tri dni na najslovesnejši način: z bojkotom gledališč in kavarn, ob ugaslih žarnicah med sedmo in deveto uro zvečer, z mrko promenado na Elizabetinem trgu, kar je privedlo do novih aretacij, distribucijo letakov, v katerih so se spomnili padlih junakov ter naznanili novo vstajenje delavstva, in na več drugih načinov.

Dunajska buržoazija jo je na drugi strani proslavila pa z novimi pogromi na socialistično delavstvo in s pompozni karnevalom v Gildski dvorani ali mestni hiši. Yes, po enem letu klerofašističnega režima, ki se je postal vlade s pomočjo topov, masakriranjem delavcev, žen in otrok, se je dunajska buržoazija zopet pričela šopiriti v blesku in se zbirati v sijajnih pompah, kakršni so bili poznani pod vladjo cesarja Franca Jožefa.

Prvič po 20 letih se je v dnevih obletnice svoje zmage dunajska aristokracija zbrala na mestnem plesu, katerega je aranziral klerofašistični "župan" Schmitz. Vsa buržoazija — od kancelarja Schuschnigga, nadškofa Innitzerja do slednjega člana majhne in večje aristokracije, ki je skozi petnajst let hrepelena po povratku starih časov... Tudi knez Starhemberg je priredil v opernem gledališču svoj ples za višjo aristokracijo... Kontrarevolucija v sedlu...

To ranjanje dunajske buržoazije ni le insultiranje vsega delavskega razreda, ki je bil po njeni krvavi zmagi vržen v novo robijo, pač pa je moglo le valed tega, ker so policijske ječe polne aretiranih socialistov. Od 16. marca 1933, po illegalnem razpuščenju parlamenta in do konca 1934 ni bilo izvršenih nič manj ko 38,132 političnih aretacij in 106,319 hišnih preiskav. Vse policijske ječe so trikrat prenapolnjene. Ob obletnici so dobile nov pritok — stotine socialistov in komunistov je bilo aretiranih.

Bilo bi krivično, če bi dunajski buržvaziji ne priznavali krščanske dobrosrčnosti. Hinavskih solza do revežev se ni že dolgo toliko pretakalo kakor sedaj, si gurno ne v povojnem socialističnem Dunaju, ko je bila krščanska dobrotelost zamenjana s stremljenjem po socialni pravičnosti. Dunajska buržoazija se ima zahvaliti le svojim topovom, da lahko zopet kaže svoje hinavstvo do revežev. In to je kazala na mestnem klerofašističnem baletu ob obletnici revolucije, ki je bil prirejen v korist — revežem.

Yes, Dunaj je zopet poln revežev. Čeprav je bil reven tudi rdeči Dunaj, je bila vsekakor njegova prva skrb, da je delavskim plastem preskrbel moderen pa cenenast stanovanja (s stanoarino okrog treh dolarjev na mesec v krasnih palačah, katere

je zgradil) ter gledal za javno blaginjo a socialističnega vidika. Odkar so utihnili klerofašistični topovi in se je buržvazija zopet pričela zbirati na pompozni balih in sijajnih pojedinah, se je ena šestina prebivalstva Dunaja pomaknila v stradalni pas. Po izjavi jezuitskega duhovna Bichlmaira, ki je 3. februarja priobčil članek v "Reichspostu", "mora ena šestina dunajskega prebivalstva živeti ob dohodkih, ki ne presegajo 30 avstrijskih šilingov na mesec." V tem članku je buržvazija pozivala na prej omenjeni mestni ples.

"Ni treba daljših dokazov", pravi jezuit Bichlmair, "da človek ne more živeti ob 40 šilingih na mesec in še toliko manj ob 30 ali celo 20 šilingih. In kljub temu je na Dunaju, v naši lastni sosesčini 312,658 oseb, katerih povprečni dohodki znašajo komaj 30 šilingov! Dohodki 130,000 oseb znašajo celo le 20 šilingov na mesec!"

Znano je, da rdeči Dunaj ni poznal take revščine. In kakor da bi to upropačenje mas še ne bilo dovolj, je heimwehrskega ministra dr. Neustadter-Sturme sestavil zakonski načrt, ki ima namen uničiti vso socialno zakonodajo, katero so izvojevali socialni demokrati. Ta "reforma" je preveč celo za katoliškega duhovna dr. Renscha, ki je zagrozil z odstopitvijo kot vladni svetovalec za socialno zavarovanje in od podpredsedništva državnega sveta.

Če bi avstrijsko delavstvo klonilo hrbet pred tem upropačenjem v interesu delodajalcev in buržvazije na splošno, kakor se je to na primer zgodilo v nekaterih drugih fašističnih državah, bi reakcija imela prosto pot. Toda avstrijsko delavstvo do zdaj še ni klonilo kljub porazu in tudi ni izgledalo, da bo klonilo. Zgradilo je že tako močno tajno politično in strokovno gibanje, da je pričelo skrbeti že tudi klerofašistično vladno.

Iz tajnega dokumenta ministra za javno varnost je razvidno, da šteje podzemsko strokovno gibanje na Dunaju 300,000 članov, ki plačujejo članarino. Minister pravi, da je to gibanje najmočnejše med železničarji in na splošno "močno napreduje". Policijske in vohunске organe poziva, naj bodo na straži in prijavijo vse informacije.

Na drugi strani se je v januarju vršila na Dunaju tajna socialistična konferenca za reorganiziranje socialistične stranke. Konferenca se je udeležilo nad 50 zastopnikov iz vseh provinc. Zastopana je bila tudi brnska skupina, ki izdaja "Arbeiter Zeitung", glasilo revolucionarnih socialistov.

V programu poziva delavstvo na graditev uporniškega gibanja in ga svari pred restoracijo habzburške dinastije, kar lahko privede do vojne. Vojno bo avstrijsko delavstvo pozdravilo z generalno stavko in z revolucionarno akcijo za strmoglavljenje režima in formiranja proletarske vlade.

"Niti enega moža ne enega groša za obstoječi režim!" se glasi novo geslo avstrijskih socialistov. "Ne enega moža za fašistične organizacije! Ne enega groša za fašistično državo! Valed tega apeliramo na vse delavstvo: Nikdo naj ne pristopi prostovoljno v fašistično organizacijo! Nikdo, ki je primoran to storiti, naj ne plača prispevkov prostovoljno! Nikdo naj ne stori karkoli, ki bi pomagal sedanjemu režimu!"

Socialisti nadalje pozivajo delavstvo, naj se bori proti upropačenju mas, za izboljšanje razmer in za vzpostavitev civilnih svobod, predvsem svobodnih delavskih organizacij. Program jemlje v poštev tudi možnost, da se bo sedajni režim obrnil na površju daljšo dobo. Pasivni boj delavskih mas proti režimu se mora razviti v aktiven boj.

V strankino vodstvo je bilo izvoljenih šest zaupnikov, trije z Dunaja in trije, ki zastopajo province. Ta šestorica je odgovorna za vse ukrepe. Nalogo ima tudi sklicati novo konferenco, na kateri bo prišlo do formalne ustanovitve stranke bodisi pod stari ali novim imenom.

Rešen!

"Ko bi vedel, prijatelj, kako slaba mi pride! Cisto auh sem in niti pojma nimam, kje bi si mogel sposoditi stotak."
"Hvala Bogu!"
"Zakaj — Hvala Bogu?"
"Misliš sem že, da hočeš me obrati."

Nova angleška bojna ladja, ki je bila pred kratkim izpuščena v morje v pristanišču Chatham.

Izviri prebivalstva Združenih držav

Skoraj ena četrtina prebivalstva Unije in skoraj ena polovica prebivalstva države New York izvira iz dežel, kjer se ne govori angleščina. To je zaključek proučevanja dr. J. V. DePorteja, ravnatelja oddelka življenjske statistike v zdravstvenem departmentu države New York. Studija je bila izvedena za odbor o socialnih problemih. "Idea, da so Združene države duševno in kulturno nadaljevanje Velike Britanije, se splošno smatra še danes kot izhodna točka vsake diskuzije. Ali, ako se uvažujejo spodnji podatki, očitno je, da je treba dodati obsežnejše raztolmačenje."

"Leta 1930 je vsa skupina tujerodnega prebivalstva in njihovih otrok brez ozira na zemljo izvora, predstavljala 31,5% vsega prebivalstva Združenih držav, namreč 10,9% rojenih v tujemstvu in 20,7% rojenih v Združenih državah od tujerodnih staršev ali pa od naših staršev. Federalni census nazivlja vso to skupino "osebe tujerodnega izvora". V državi New York ta skupina predstavlja 60% vsega prebivalstva te države, namreč 25,4% tujerodcev in 35,6% tujak rojenih od tujerodnih staršev (kjer se je vsaj en roditelj rodil v tujemstvu). Z drugimi besedami: trije izmed vsake deseterice v Združenih državah so tujerodnega izvora, a v državi New York šest izmed vsake deseterice oseb.

V državi New York in v vseh Združenih državah priseljenec iz angleško govorečih dežel (Velike Britanije in Irske), včetrvi njihove tukaj rojene otroke, predstavljajo približno eno petino vseh oseb tujerodnega izvora. Ako še dodamo osebe iz Kanade, vse njihovo število znaša komaj eno četrtino vsega prebivalstva tujerodnega izvora. To razmerje more dovesti do pogršnih zaključkov, ker je število tujak rojenih od roditeljev britanskega ali irskega izvora, ki so se tudi tukaj rodili, sigurno daleko večje v razmerju s takim številom izmed priseljenecv in njihovih tujak rojenih otrok. Da se izognemo mogočnosti krive interpretacije, je razmerje ustanovljeno na podlagi vsega prebivalstva Združenih držav. Radi tega je odstotek oseb tujerodnega izvora iz angleško govorečih dežel enak 22,7% vsega prebivalstva Združenih držav, odnosno 46% prebivalstva države New York.

Temelji te dežele so bili postavljeni od Anglo-Saksoncev, ali tudi druga plemena so doprinesla v velikem razmerju k njeni izgradnji. Priseljivanje iz evropskih dežel v Novi svet predstavlja nadaljevanje socialnih, kulturnih in institucionalnih ve-

zi, ne pa popolno pretrganje teh krvnih vezi, sedanjih ali pa zgodovinskih. Sedanja značaj ameriškega naroda vsebuje kolektivni doprinos nešteti generacij ljudskih bitij, ki so živela na istem teritoriju, razvila skupen jezik in se borila v istih borbah za razvoj posebnih potez in sposobnosti posebnih skupin. Ni zaželjivo in je celo nevarno predpostaviti neki nemogoči cilj absolutnega uniformiranja kot naš nacionalni ideal."

Končno dr. Porte opazi: "Ako državno planiranje uvaži ne samo materialne, marveč tudi ljudske vrednote, potem je treba posvetiti tem dejstvom poseben pažnjo." — FLIS.

"SVOBODA" POD KLERIKALNIM REŽIMOM

Dunaj, 1. febr. — Po podatkih današnjih listov je dunajska policija od 15. marca 1933 pa do 31. decembra 1934 izvršila 38,132 političnih aretacij in 106,319 hišnih preiskav iz političnih razlogov. Izmed 19,090 aretiranih je bilo 12,276 narodnih socialistov ter 6,775 socialnih demokratov in komunistov. Hišne preiskave so izvršili pri 46,582 narodnih socialistih, pri 46,111 socialnih demokratih in 13,626 komunistih. V 26,876 primerih je hišna preiskava pokazala pozitivne rezultate. Pri tem delu je sodelovalo 540 dunajskih stražnikov. (Klerikalci tako radi kričijo o terorju, kadar nimajo sami oblasti v rokah. Čim pa pridejo kje na krmilo, pa njihov terorizem, odet z verskim plašcem, ne pozna nobene meje. To najbolj dokazuje tudi avstrijski klerikalni režim.)

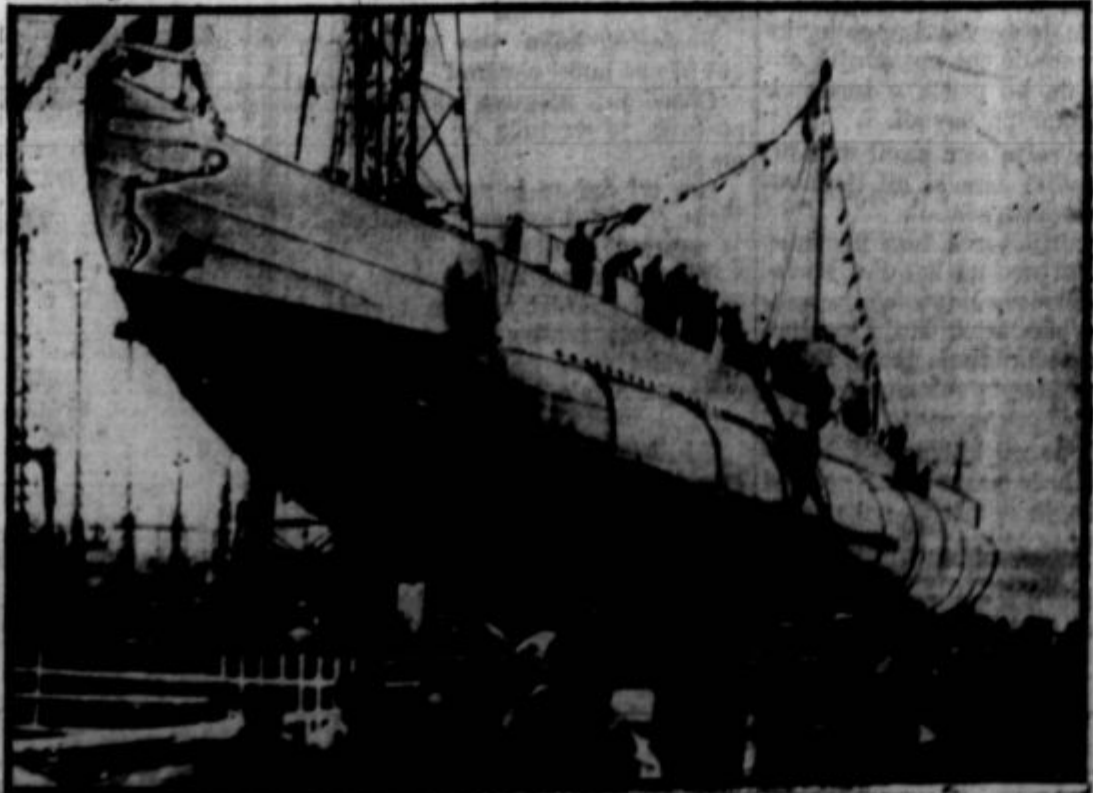
"Father" Coughlin napadel NRA

Detroit, Mich. — Rev. Chas. E. Coughlin, znani katoliški župnik, je zadnje nedelje v svoji radiopridigi ocenil Rooseveltov "new deal", ki je zdaj star dve leti. Njegova ocena ni bila Rooseveltu prav nič naklonjena. Rekel je, da so privatni finančniki še vedno v sedlu in to je dokaz, da se je Rooseveltov gospodarski program izjalovil. Kritiziral je zlasti NRA in AAA.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNKA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorni dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Naročite — Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Nova francoska podmornica Casabianca. Francija, kakor druge države, stalno jači svojo oboroženo silo.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

— Če je tako ... potem je najboljšje, da greš od tod! — je dejala, da bi ga z molkom ne užalila. Iz kuhinje je prišel Andrej in smeje dejal: — Kaj pridigaš, a?

Mati je vstala in dejala: — Pripraviti moram kaj za pod zob ... Vjesovščikov je nepremično gledal Malorusa in vzklilnil:

— Mislim, da je treba nekatere ljudi ubiti ...

— Uhu! Zakaj pa? — je vprašal Andrej.

— Da jih ne bo več ...

— Kje imaš pravico, da bi iz živih ljudi delal mrličje?

— Imam jo. Ljudje so mi jo dali ...

Andrej, visok in suh, kakor je bil, se je zabil na nogah sredi izbe in pogledal Nikolaja odzgor dol; roke je vtaknil v žep. Nikolaj je krepko sedel na stolu, zavil v goste oblake dima, in na njegovem bledem obličju so se pokazale rdeče lise.

— Ljudje, ljudje! — je ponovil in skrečil pest. — Če me sujejo, imam pravico, da jih bijem ... po gobcih ... po očeh ... podlhih. Ne dotikaj se me in tudi jaz se ne pritaknem. Daj, da živim ... kakor hočem, pa bom tiho živel in nikogar se ne lotim, bog mi je priča. Mogoče, da hrepenim po življenju v gozdu. Zgradim si kočo na obrobku nad reko, pa bom v njej živel ... skratka — sam hočem živeti.

— Pa pojdi in živi sam sebi! — je dejal Malorus in zmajal s pleči.

— Sedaj? — je vprašal Nikolaj. Zamahnil je z glavo, udaril s pestjo po kolenu in dejal: — Sedaj — ne gre več!

— Kdo ti brani?

— Ljudje! — je dejal Vjesovščikov. — Do smrti sem zvezan z njimi ... s sovraštvo so mi napolnili srce ... in z zlobo so me priklenili nase ... Krepka vez! Sovražim jih in nikamor ne pojdem ... Življenje jim zagrenim. Oni ga meni grene, a jaz ga zagrenim njim. Odgovoren sem zase, le zase ... za drugega nikogar ... In če je moj oče tat ...

— Aha! — je potfoma dejal Malorus in se primaknil k Nikolaju.

— Isaj Gorbovu zavijem vrat ... boš videl.

— Zakaj? — ga je vprašal Andrej.

— Ovaduh! Zaradi njega je oče propadel ... in še ovaduha napravi iz njega ... — je dejal z mrkim in sovražnim glasom Vjesovščikov.

— A tako! — je vzklilnil Andrej. — A kdo ti to očita? Norci ...

— Norci in pametni ljudje — vsi so z enim oljem mazani! — je trdil dejal Nikolaj. — Glej, ti si pameten in Pavel tudi ... ali sem vama prav toliko kot Fjodja Mazin ali Samojlov, ali vidva drug drugemu. Ne laži, ne verjamem ti ... vsi me odrivate v stran, a zadnje mesto ...

— Tvoje srce je bolno, Nikolaj! — je tiho in ljubeznivo dejal Malorus in sedel poleg njega.

— Bolno! Tudi vaše je bolno ... a vaše grinte se vam zde žlahtnejše od mojih ... Vsi smo drug drugemu sodrga, ti pravim ... Kaj porečeš na to? He?

Svoje ostri oči je zapelil v Andrejevo obličje in predeče je pokazal zobe. Njegov pestri obraz je bil nepremičen, a tolste ustni so mu zatrepale, kakor da bi se bil ožgal in kakor da bi se mu telo od zgornjih bolečin zvijalo v krčih.

— Prav nič ti ne odgovorim! — je dejal Malorus in odgovoril na mrki pogled Vjesovščikova z jasnim in tožnim nasmehom svojih plavih oči. — Vem, da vsako prerekanje žali človeka, ki mu krvavi srce ... Vem, prijatelj!

— Z mano se ni prerekati, razumem! — je zamrmral Nikolaj in povesil oči.

— Mislim, — je nadaljeval Andrej, — da je že vsak od nas z bosimi nogami stopal po razbitem steklu in da so vsakega ob temnih urah navdajale take misli kot tebe ...

— Prav nič mi ne moreš odgovoriti! — je počasi izpregovoril Vjesovščikov. — Prav nič! Moja duša tuli kakor volk! ...

— In tudi nečem! Vem pa, da tudi tebi preide!

Andrej se je nasmešnil in potrkal Nikolaja po plečih:

— Prijatelj, to je otroška bolezen ... kakor ošpice ... Vsak je obolel za njo ... krepki ljudje — manj, slabotni bolj ... Našega človeka zagrabi, ko človek najde samega sebe, a življenja in svojega mesta — še ne razume ...

A dokler ne spoznaš svojega mesta, ne moreš oceniti samega sebe. Misliš, da si kakor lepa kumarica na zemlji. Nič te neče po pravici stehitati in zmeriti, vsi te hočejo le pojesti. Čez čas pa spoznaš, da je dober košek tvoje duše tudi v drugih prsih — potem ti odleže. In ne koliko sram te je, kaj si lezel v visok zvonic, ko je tvoj zvonček tako majhen, da nihče ne sliši njegovega zvonjenja. Dalje uvidiš, da je ališiti tvoje zvonjenje v zboru, a sam se zadušiš v donenju starih zvonov kakor muha v olju. Ali razumeš, kaj govorim?

— Morda — razumem! — je prikimal z glavo Nikolaj. — Ampak — ne verjamem! Malorus se je zasmejal, planil kvišku in glasno dirjal semintja.

— Tudi jaz nisem verjel ... Ti kozel, ti ...

— Zakaj — kozel? — je mrko vprašal Nikolaj gledajoč Malorusa.

— Podoben si mu!

Vjesovščikov je široko zazijal in se na ves glas zakrohotal.

— Kaj ti je? je začudeno vprašal Malorus in obstal pred njim.

— Eh, kdor hoče tebe užaliti, je revež! — je dejal Vjesovščikov.

— S čim pa me hočeš žaliti? — je vprašal Andrej in zmajal s pleči.

— Ne vem! — je rekel Vjesovščikov in je dobrodušno ali posmehljivo pokazal zobe. — Mislim le, da je vsakega sram, kdor te skuša žaliti.

— Pogledj ga, kaj mu je šinilo v glavo! — je smeje dejal Malorus.

— Andrija! — je zaklicala mati iz kuhinje. — Vzemite samovar, je gotov.

Andrej je odšel.

Vjesovščikov je ostal sam; ozrl se je na okrog, iztegnil nogo, obuto v težak čevljev in jo ogledoval; potem se je pripognil in z rokami potipal svoje debelo bedro. Dvignivši roko je ogledoval dlan. Roka je bila debela, s kratkimi prsti, in pokrita z rumenkasto dlako. Po zraku je zamahnil z roko in vstal.

Ko je Andrej prinesel samovar, je Vjesovščikov stal pred ogledalom in ga je sprejel s sledečimi besedami:

— Ze dolga nisem videl svojega obraza ...

Nasmejal se je, zmajal z glavo in dostavil:

— Grd obraz!

— Kaj za to? — ga je vprašal Andrej in ga radovedno pogledal.

— Saša pravi, da je obraz ogledalo duše! — je počasi izpregovoril Nikolaj.

(Dalje prihodnjak.)

Marija Magdalena

Francoski napisal Francois de Montigny

Mali restorant Uleg v Dau-noujevi ulici je bil zaradi svojih zelo udobno urejenih prostorov priljubljen pri starih in mladih; zato je bil večer za večerom nabito poln.

Hlastno je krenil profesor Pierre Marteuil, znameniti zdravnik za ženske bolezni, skoz o-bednico in zavil k svoji stalni mizi. Tam je navadno večerjal v družbi svojih poklenih tovarišev. Nocoj je bila njegova miza slavnostno okrašena; za to so poskrbeli njegovi prijatelji. Saj bo, nocoj Marteuil po dolgih tednih odsotnosti iz Pariza prvič spet v njihovi sredi. Sel je bil namreč za nekaj tednov na dopust; napravil je kratko potovanje po Sredozemskem morju. V tem času ga je nadomeščal mladi ginekolog dr. Albert Vidal.

Marteuil je bil vzlic že sivečim lasem še mlad mož. Ko se je prikazal v loži, so ga polnoštevilno zbrani prijatelji vihar-no pozdravili. Dr. Vidal, njegov najdražji mu učenec, je sedel na njegovih levici; on je najbolj stili v svojega očetovskega prijatelja, naj pove, kaj je doživel na morju.

— Bojim se, da vas bom moral razočarati, dragi Vidal! — se je nasmešnil profesor, — "zakaj o ta-

kih doživljajih, kakršne imate vi najbrže v mislih, ne more biti niti govora. Saj veste, da sem šel na to potovanje samo zato, da se odpočijem. Zato sem teh par tednov živel na ladji popolnoma sam zase, seznanil se nisem z nobenim eksotičnim gostom, srečal nisem niti ene lepe ženske. Doživljam — o j ti moj ljubi Bog! — da, če štejete med doživljaje lep-zaton solca, gladko prelivajoče se morje in srebrne mesečne noči — to sem pač doživel. Toda za dogodka tiste vrste, ki jih nam zdravnikom tako radi potikajo, med svojim dopustom res nisem obogatel."

Dr. Vidal pa ni hotel odnehati. Ravno nocoj je bil posebno razpoložen, da bi poslušal svojega učitelja.

— "Ljubi profesor", je zaprosil, — "pa nam vsaj povejte, katera je bila najzanimivejša ženska, ki je kdaj prestopila prag vaše ordinacijske sobe."

Ker so se, tudi drugi pridružili njegovi prošnji, se Marteuil ni mogel izmuzniti. Zamisljeno je puhniti dim svoje dehteče havanke v zrak in začel pripovedovati:

— "Ko sem začel svojo prakso v Parizu — bilo mi je takrat pet in dvajset let — si lahko sami mislite, da moja čakalnica ni bila baš prenapolnjena. Nekega popoldne, sedel sem ravno kakor po navadi za pisalnikom in bral, zabri telefon.

— Tu doktor Pierre Marteuil

— "Ljubi profesor", je zaprosil, — "pa nam vsaj povejte, katera je bila najzanimivejša ženska, ki je kdaj prestopila prag vaše ordinacijske sobe."

Ker so se, tudi drugi pridružili njegovi prošnji, se Marteuil ni mogel izmuzniti. Zamisljeno je puhniti dim svoje dehteče havanke v zrak in začel pripovedovati:

— "Ko sem začel svojo prakso v Parizu — bilo mi je takrat pet in dvajset let — si lahko sami mislite, da moja čakalnica ni bila baš prenapolnjena. Nekega popoldne, sedel sem ravno kakor po navadi za pisalnikom in bral, zabri telefon.

— Tu doktor Pierre Marteuil

— "Ljubi profesor", je zaprosil, — "pa nam vsaj povejte, katera je bila najzanimivejša ženska, ki je kdaj prestopila prag vaše ordinacijske sobe."

Ker so se, tudi drugi pridružili njegovi prošnji, se Marteuil ni mogel izmuzniti. Zamisljeno je puhniti dim svoje dehteče havanke v zrak in začel pripovedovati:

— kdo tam? ... Kdo? Ne razumem vas.

— Moje ime je postranska reč. Toda preden pridem v ordinacijo, bi se rada malo z vami pogovorila ... Mogoče se vam čudno zdi, a verjemite mi, da je zame zvok glasu velikega pomena.

Priznati moram, da me je ta uvod zradovedil; vrhu tega je imela neznanica očarljiv glas in nekam tuje zveneč izgovor. Kako dolgo sva takrat govorila, danes ne vem več — kratko ni bilo. Toda nenadoma — tlesk, in konec. Lahko si mislite, da sem še tisti mah poklical telefonsko centralo, da doženem, katera številka me je klicala, toda vse moje poizvedovanje je bilo zaman.

Drugi dan, točno ob štirih, se je spet javil ljubki glas, da je kar zadregelato v meni in mi začelo viharno utripati srce. Dolgo sva kramljala; skušal sem neznanico pregovoriti, naj me vendar počasi s svojim zaupanjem in pride k meni.

— To si moram še malo premisliti, je odgovorila. Na moje viharno pritiskanje, naj mi vsaj pove svoje ime, mi je rekla, da jo lahko kličem Magdalena. Hkratu je pa smeje pripomnila, da to hikorar ni njeno pravo ime. Toda, je nadaljevala, če me boste tudi v bodoče na telefonu tako imenitno zabavali, vam ne bo treba več dolgo čakati na osebno seznanitev z menoj.

Lahko si predstavljate mojo

napetost. Hodil sem, kakor bi imel vročico. Ne samo ob času svoje ordinacije sem posedal doma — ne, po cele dneve nisem zapustil hiše, iz strahu, da ne zamudim njenega klica.

Toda Magdalena, brezsrčnica, me je pustila cel teden, da sem jo zaman čakal — dokler me ni nekega čarka, na dan, ko nisem ordinal, točno ob štirih poklicala in mi napovedala obisk še za tisti popoldan.

Cez kakšno uro je stopila v mojo delovno sobo visokorasa elegantna kostanjelasa dama z lepim in energičnim obrazom in bledo poltjo. Po zunanosti so-deč je utegnila imeti dobrih pet in trideset, rajši več. Sicer sem si Magdaleno res mnogo mlajšo predstavljal, toda njena plemenita pojava me je tako oslepila, da se je trenutno razočaranje že tisti mah umeknilo dobrodej-ni pomiritvi.

Za noben denar se ni dala pregovoriti, da bi odložila kloboč in plašč. Pila sva čaj in govorila o vseh mogočih rečeh — le o kakšni zdravniški konzultaciji niti besede.

Namenoma sem si izbrala dan, ko ne ordinalim, mi je priznala ne brez hudomušnosti. Tudi se ne počutim prav nič bolno.

Mislil sem in si na vse načine razbijal glavo, kako bi jo pripravi, da mi izda svoje pravo ime in naslov. A tu sem se po notah uštel. Niti besedice nisem spravil iz nje. Edino kar sem izprosil, je bila obljuba, da me bo kmalu spet obiskala.

Tako sem imel nekaj tednov vsak torek točno ob štirih srečo, da sem zagledal Magdaleno pri sebi. Ure, ki mi jih je žrtvovala, so le preneglo minile. I-mela je prekrasen mezosopran, jaz sem jo pa spremljal na klavirju, kadar se ji je zahotelo, da bi pela. Za vse, kar je bilo z menoj v zvezi, je kazala izredno zanimanje. Celo nekaj mojih razprav je bila prebrala, že dolgo preden sva se seznanila. Zamisljeno si je ogledovala rodbinske slike, visleče nad mojim pisalnikom. Nekoč sem celo opazil, kako je vsa zaverovana držala v rokah svoj miniaturko in strmela vanjo; slika me je predstavljala še kot dečka s kodrastimi plavimi lasmi.

Toda približati se ji nisem mogel niti za korak. Kadarkoli sem se ji predrznil izpovedati svojo ljubezen ali siliti vanjo, naj vendar že razkrije svoj inkognito, je bilo kakor bi ledeno mrzel veter zavel od nje. Hočeš nočeš sem se zato tudi jaz delal hladnega in vsega sita blaziranca; mogoče bom tako laže prišel do cilja.

Nekega dne je v moje neizmerno veselje pristala, da pojde z menoj v opero. Odločila sva se za prihodnjo nedeljo, ko je bila na programu posebno dobra zasedba "Fidella".

Ko sem prišel s šopkom rdečih vrtnic, je ona že sedela v ozadju lože. Obličje je bilo v razkošno večerno tbaletno in je bila še neizmerno očarljivejša kakor sicer. Jezilo me je le, da je sedla naprej šele tedaj, ko so že utr-nili luči. Tudi med premori se ni pokazala občinstvu.

Na njeno željo sva zapustila predstavo malo pred koncem. V foyerju jo je pozdravil eleganten starejši gospod. Stal sem ob strani in videl, da je pri tem srečanju prebledela tja do ustnic. Od tiste minute je bila vsa zmedena; šla sva v bližnji bar na majhno okrepilo, toda ona je pod pretvezo, da jo glava boli, kmalu vstala in se odpravila.

Sedela je že v avtomobilu, ko mi je morala še poslednjič obljubiti, da bo prišla v torek k meni kakor po navadi.

Slabe volje sem zavil domov; predstavljaj sem si bil tisti večer čisto drugače.

Prihodnji torek sem venomer primerjal uro na kaminu s svojo zapestnico. Naposled je vendar že bilo štiri. Moja nestrpnost ni več poznala meja. Zakaj se mora Magdalena ravno danes zamuditi?

Zveci so mi bili napeti, kakor da jih hoče razgnati. Naposled utegnili je riniti že pol ure — je zabrnec zvonec. Sam sem šel odpirat — toda zagledal nisem nje nego nekega postrežka; izročil mi je debel, zapечат en ovitek z velikima izbočenima črkama M. M. na njem. Vprašal sem ga, kdo ga pošilja, in izvedel, da ga je poklicala neka dama, ko se je peljala čez Vendomski trg v avtu, polnem kovčegov ... Ali ve, na katero po-

stajo je bila namenjena? Ne. S tresočimi se prsti odprem ovitek — in v njem zagledam vse polno že porumenelih fotografij ... s čigavo sliko? Z menoj v otroških letih!

Le ena sama slika je kazala mojo lepo in skrivnostno prijateljico: na njej je držala v naročju plavalasega kodrastega fantka. Pod sliko je bilo napisano: Pariz, v maju 1903, Pierre, star tri leta.

In naposled uzrem med slikami še kratko pisanje: "Zbogom, Pierre, in odpusti svoji materi, da je bila tako brezsrčna in te zapustila v tako nežnih letih. Vroča želja, da bi mogla služiti umetnosti, je bila močnejša od drugih čuvstev. Tako sem tebe in tvojega očeta žrtvovala svoji sebičnosti. Vzlic trdemu delu in lepim uspehom v daljnih deželah te pa vendar nikoli nisem izgubila iz oči, čeprav se ti ni smela približati. Zdad ko je tvoj oče mrtev, se nisem več čutila vezana na dano obljubo in sem samo zaradi tebe prišla v Pariz. Ure, ki sem jih smela preživeti s teboj, so me neskončno osrečile ...

Zdad spet odhajam. Najbrže ne bom nikoli več križala tvoje poti.

Marija Magdalena.

Črtica iz življenja brezposelnega

Moja želja je, da bi natisnili sledeči članek v prihodnji številki, da tudi drugi spoznajo bedo človeka z ulice in njegove sanje.

Megla je ležala nad mestom in po ulicah se je bleščal prvi sneg. Tam od gruč se je odtrgala sključena postava ter stopila proti meni.

Tresočo se suho roko je iztegnil, preko uvelih brezbarvnih ustnic je prišla, tuja beseda: "Bitte Herr!"

Zagledal sem se v ta temni, suhi, izstradani obraz, mehanično sem segel z roko v žep ter mu dal malenkost. Uveli obraz je spreletel za trenutek lahek trzaj: počasi se je sklonil in poljubil dar, čez lica so mu pa polzele velike solze. Pogledal me je s svojim trudnim pogledom in dejal:

"Saj sem vedel, da niste taki."

"Kakšen?" sem odgovoril.

"Ko, kot so drugi. Vi ste mi danes rešili življenje. Trkal sem že na vrata mnogih hiš, pa spodili so me povsod, ker pač ne govorim vašega jezika, a vendar sem rojak. Ali sem jaz kriv, kar je mati zagrešila, kar je oče zakrivil?"

"Slovenec je bil, v Avstrijo je bil šel, kjer se je poročil. Oče in mati sta mu umrla. Služil je do 17. leta, a sedaj so ga izgnali.

"Kako naj slovensko govorim, če me ni nihče učil?"

Njegovo razgledano telo, pokrito s cunjami, se je treslo od mraza, ko je nadaljeval:

"Poglejte tu na roko, trikrat sem si prerezal žile, da bi končal to bedno življenje, a rešili so me, bil sem v bolnici, kjer sem ozdravel. Potem so me spet vrgli na ulico, naj živim ali umrem."

Ljudje so se ustavljali pri naju, ko je po kratkem presledku dejal:

"Sanjal sem o domovini, kako je neskončno lepa, dobra, sanjal sem o topli sobi, o kosu kruha; sanje so bile skromne, a kaj, če tu je prišlo ono bridko razočaranje."

Poglejte, kako vas gledajo, kot bi vas hotel okuziti!"

Odšel je; njegova sključena postava je izginila v jutranji megli.

Cez tri dni se je raznesla novica: "Neki brezposeln Nemec je napravil samomor."

Videl sem ga, kako je ležal v mrtvašnici, videl sem ta temni obraz, poln trpljenja, poln obupa, videl sem kakor je ležalo razgledano telo, pokrito s cunjami.

Ah, kje so časi — kje so oni izreki?

Otiraj bratovske solze!

Ali niste vi krivi žalostnega življenja tega reveža, ali se ne zavedate, da je tudi brezposeln človek, ki mora živeti?

Zakaj ne pomagate revežem?

Ali ne bi bili srečnejši, če osrečite človeka; kot da ga zapodite od sebe ter ga žene v smrt, a od vaše mize padajo drobtine, s katerimi bi ga lahko nasitili.

Mrs. Richard Byrd, žena znanega preiskovalca pokraj južnem tečaju.

Kdaj boste uresničili besede: "Odpri roke, odpri srce, otiraj bratovske solze!"

Kac Franc.

Prijatelji

"Kam si pa namenjena, Ottilija?"

"Na perutninsko razstavo."

"E, pusti jo — saj imajo tam že dovolj rac in gosi!"

"Res? Zato so menda tebe poslali nazaj?"

Poklon

Gospa Kocmurjeva je od sile zgovorna ženska; kadar začne, ne zna nehati. Ondaj je prišla k neki prijateljici na popoldansko kavo. Govorili in klepetali sta na vse pretege.

Simen, mali sin gostiteljice, je nekaj časa vdano molčal, potem ga pa ni več zdržalo.

"Kako se vam zde mamini kolački?" vpraša gospo Kocmurjevo, videč, s kolikšnim užitkom te svojcem v domovino.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in po šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri azamentu \$1.20 za tednik, se jim po šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrnč. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je.....\$4.00
1 tednik in.....4.80	1 tednik in.....4.80
2 tednika in.....3.60	2 tednika in.....3.60
3 tednike in.....2.40	3 tednike in.....2.40
4 tednike in.....1.20	4 tednike in.....1.20
5 tednikov in.....nič	5 tednikov in.....nič
Za Evropo je.....\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo naš datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družstva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2).....Čl. družstva št.....

3).....Čl. družstva št.....

4).....Čl. družstva št.....

5).....Čl. družstva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....